7. O‘QUV DASTURI HAQIDA MA’LUMOT

O‘quv dasturi Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2022 yil “25” “08” dagi “1” -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
“Adabiyot nazariyasi va zamonaviy adabiy jarayon kafedrasi mudiri: f.f.d., professor B.Karimov ________ (imzo)
Tuzuvchi: R.Tulaboyeva ________ *(imzo)*
Taqrizchilar: D.Xoldorov – ToshDO‘TAU Adabiyot nazariyasi va zamonaviy adabiy jarayon kafedrasi dotsent, fil. f. bo‘yicha f. dok. Q.Qahramonov – TDPU professori, filologiya fanlari doktori

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI

TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Rektor ________ Sh.Sirojiddinov
2022-yil 25 -avgust

BOLALAR ADABIYOTINING NAZARIY MUAMMOLARI

fanining o‘quv dasturi (sillabusi)

Bilim sohasi:	200 000 – San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	230 000 – Tillar
Magistratura mutaxassisligi:	70230104 - Adabiyotshunoslik (Adabiyot nazariyasi)

Toshkent-2022

Fan/modul kodi 302BANM 1 2		Fan/modul turi Tanlov		Ta'lim tili o'zbek					Ishlab chiqilgan o'quv yili 2022/2023	
Semestr	Har bir semestrdagi fan/modulning nomi	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)					Mustaqil ta' lim (soat)	Jami yuklama (soat)
				Jami:	ma' ruza	seminar	amaliy	laboratoriya		
2	Bolalar adabiyotining nazariy muammolari	2	2	**30**	14	0	16	0	**30**	**60**
	Jami:	2	2	**30**	14	0	16	0	**30**	**60**

1.FANNING MAZMUNI –

"Bolalar adabiyotining nazariy muammolari" fani qadimgi davrlardan to hozirgi kungacha bo`lgan adabiy-nazariy tafakkurning asosiy xususiyatlari, o'ziga xos tamoyillaridan talabalarni boxabar qilishi bilan birga ularni turli davlar adabiyotini mustaqil baholashga o'rgatadi. Ushbu fan adabiy-nazariy tafakkur tarixining taraqqiyot tamoyillari, turli davrlar adabiyotini yuzaga keltirgan omillar, qonuniyatlar, o'ziga xos xusuiyatlari, turli davr adabiyoti namoyondalari qarashlari, nasr va nazmdagi uslubiy izlanishlardan talabani xabardor qiladi.

-" Bolalar adabiyotining nazariy muammolari" fani talabani faol kitobxonlikka, bugungi kunda yaratilayotgan badiiy asarlarni tahlil qila olish malakasini hosil qilishga, turli uslubga mansub ijodkorlar to'g'risida yaxlit tasavvur berishi jihatidan ahamiyatli sanaladi.

2. FANNI O'QITISH NATIJALARI VA SHAKLLANADIGAN KASBIY KOMPETENSIYALAR

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba badiiy adabiyotning umuminsoniy mohiyati, adabiy-nazariy tafakkur tarixidagi o'ziga xosliklar, badiiy asar mavzusi va poetik g'oyasi, poetik tafakkurga xos belgilar, badiiy ijod qonuniyatlari va ijod psixologiyasi, badiiy adabiyotning ijtimoiy hayotdagi o'rni, badiiy asarni qabul qilish masalalari, jahon adabiyotshunosligida kechayotgan jarayonlar haqida tasavvurga ega bo'lishi kerak.

Shuningdek, nazariy biilim olgan talaba adabiy manbalarga nazariy baho bera olish, badiiy asarni filologik nuqtai nazardan talqin etish, badiiy adabiyot va san'atning mazmun-mohiyati bo'yicha adabiy suhbatlar o'tkazish, mavjud adabiy manbalar asosida ilmiy xulosa va nazariy umumlashmalar chiqara olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

2. FANNI O'QITISH NATIJALARI VA SHAKLLANADIGAN KASBIY KOMPETENSIYALAR

Talabalar bu fanni o'rganish orqali adabiyot tarixi, hozirgi adabiy jarayon, adabiyot nazariyasi, adabiy tanqid, matnshunoslik, badiiy asarning tarkibiy qismlari, adabiy tur va janrlar, adabiyot va ijtimoiy hayot, ijodiy uslublar, ijodkor uslubi badiiy obraz, adabiy qahramon, badiiy san'atlar kabilar to'g'risida ma'lumotga ega bo'ladilar.

3. O'QUV FANI O'QITILISHI BO'YICHA USLUBIY KO'RSATMALAR

Dasturda ko'rsatilgan mavzular ma'ruza, seminar shaklida olib boriladi, shuningdek, fanning dolzarb masalalari talabalarga mustaqil ish sifatida o'zlashtirish uchun beriladi. Fan zamonaviy pedagogik texnologiyaning turli metodlari orqali o'tkaziladi.

Ta'lim berish va o'qitish metodlari –

interfaol keys-stadilar; seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); guruhlarda ishlash; taqdimotlarni qilish; jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

4. TALABALAR KREDITLARNI OLISH TARTIBI

"Talabalar kreditlarni olish tartibi" O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 824-sonli hamda O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2018-yil 29-sentabrdagi 820-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizomi, shuningdek, talabalar bilimini nazora qilish va baholash haqidagi universitet Nizomi asosida belgilanadi.

TALABALARNI BAHOLASH TARTIBI:

Talabalarning bilimini baholash tartibi O'zbekiton Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.

Oraliq nazorat: O'tilgan mavzular asosida ________ shaklda o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat: Semestr davomida o'tilgan mavzular bo'yicha ____________ shaklda o'tkaziladi.

Izoh: *Oraliq nazorat turi har bir fan bo'yicha fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda 2 martagacha o'tkazilishi mumkin.*

Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muyyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

2. Talabalarning bilimi baholash mezonlari:

talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – **5 (a'lo) baho**;

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – **4 (yaxshi) baho**;

talaba olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda – **3 (qoniqarli) baho;**

talaba fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning mohiyatini tushunmaydi hamda fan bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda – **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Fan bo‘yicha kurs ishi

Fan bo‘yicha kurs ishi rejalashtirilmagan.

5. O‘QUV MASHG‘ULOTLARI VA MUSTAQIL TA’LIM QISMI

1-SEMESTR

2. Ma’ruza mashg‘ulotlari

1-jadval

№	Ma’ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so‘zlar)	Soatlar hajmi
		I-semestr	
1.	Bolalar adabiyoti fan sifatida	“Bolalar adabiyotining nazariy muammolari” fanining ob’ekti, predmeti, maqsad va vazifalari. O‘zbek bolalar adabiyotining tarixiy taraqqiyoti, uning kattalar adabiyotidan farqli jihatlari. Bolalar adabiyotining yosh xususiyatlariga ko‘ra tasnifi.	2
2.	Ma’rifatparvarlik va jadid davrida o‘zbek bolalar adabiyoti taraqqiyoti	Bolalar adabiyotining jadid va ma’rifatparvarlik davridagi taraqqiyoti. Bolalar uchun yozilgan darsliklar, qo’llanmalar. Abdulla Avloniy, Fitrat, Hamza, Qodiriy asarlarining bolalar o’zbek adabiyotida tutgan o’rni.	2
3.	XX asr o‘zbek bolalar adabiyotiga xos xususiyatlar	XX asr o’zbek bolalar adabiyotining yetakchi xususiyatlari. Bu davr adabiyotining taraqqiyot tamoyillari. A.Qahhor, G’.G’ulom, H.Olimjon, S.Barnoyev ijodi tahlili.	2
4.	Mustaqillik davri o‘zbek bolalar adabiyotidagi shakl va mazmun o‘zgarishlari	Istiqlol davri o’zbek adabiyotining o’ziga xos xususiyatlari. Istiqlol davrida bolalar uchun ijod qilgan ijodkorlar. Istiqlol davri bolalar nasri, nazmi, dramasiga umumiy nazar.	2
5.	Bolalar nasrida obrazlar ifodasi	O’zbek bolalar prozasi: o’ziga xos xususiyatlari, yo’nalishlar, vakillari. Badiiy obraz tushunchasi. O’zbek bolalar nasrida obrazlar xilma-xilligi, tabiati va xususiyatlari.	2
6.	Bolalar adabiyotida badiiy psixologizmning aks etishi	Badiiy psixologizm tushuncha si va tamoyillari. Badiiy asarni psixologik metoddan foydalanib tekshirish. Bolalar adabiyotida badiiy psixologizmning aks etishi. Xudoyberdi To’xtaboyev, Anvar Obidjon, Tohir Malik asarlarida o’smir psixologizmining namoyaon bo’lishi.	2
7.	Jahon bolalar adabiyoti tarixi	Jahon bolalar adabiyoti tarixi hamda zamonaviy asarlar. Fransuz, ingliz, nemis va boshqa Yevropa xalqlari bolalar adabiyotiga oid asarlar. Jahon bolalar adabiyotining taraqqiyot bosqichlari. Jyul Vern, Janni Rodari, Andersen, aka-uka Grimmlar, Sent-Ekzyuperi va boshqa bolalar yozuvchilarining asarlari hamda jahon bolalar adabiyoti taraqqiyotiga qo’shgan hissasi. Rus bolalar adabiyoti. Pushkin, Katayev, Nosovlar ijodi.	2
	Jami		**14**

3. Amaliy mashg‘ulotlar

2-jadval

№	Ma’ruza mavzulari	Soatlar hajmi
1.	O’zbek bolalar adabiyoti va folklor.	2
2.	Hajviy she’rlarning bolalar adabiyotidagi o’rni.	2
3.	O‘zbek bolalar she’riyatida shakl va mazmun o‘zgarishlari (Dishod Rajab, Anvar Obidjon, Tursunboy Adashboyev, Hamza Imonberdiyev)	2
4.	Bolalar nasrida komizm	2
5.	O‘zbek bolalar romanlari.	2
6.	O‘zbek bolalar dramaturgiyasi	2
7.	Jahon bolalar adabiyoti tarixi	2
8.	Adabiyotshunoslikda bolalar ijodkorlari asarlarining o’rganilishi.	2
	Jami	**16**

Amaliy mashg‘ulotlari talabalarni adabiyot nazariyasiga oid ma'lumotlar bilan mustaqil tanishishga, ularni nazariy nuqtai nazaridan tahlil va talqin etishga yo‘naltiradi. Talabalar egallagan bilimlarini dars chog‘ida munozara yoki ma'ruza shaklida himoya qiladi. Seminar mashg‘ulotlarida talabalar adabiyot nazariyasining ilmiy muammolari to‘g‘risida amaliy ko‘nikma va malaka hosil qiladilar.

5. Mustaqil ta’lim:

4-jadval

№	Mavzular	Qisqacha tavsifi (kalit so‘zlar)	Soatlar hajmi
1.	Mamasoli Jumaboyev “Adabiy-estetik tafakkur tarixi” kitobini o‘qib o‘rganish.	Kutubxonada shug‘ullanish	2
2.	R.Barakayev va boshqalar “Bolalar adabiyoti” kitobini o‘qib o‘rganish.	Kutubxonada shug‘ullanish	2

3.	“O’zbek bolalar adabiyoti antologiyasi: nasr” asarini o‘qib o`rganish.	Nazariy adabiyotlarni o‘zlashtirish	2
4.	“O’zbek bolalar adabiyoti antologiyasi: nazm” asarini o‘qib o`rganish.	Kutubxonada shug‘ullanish	2
5.	Абобакирова О.Н. Ўзбек болалар ҳикоячилигида бадиий услуб ва қаҳрамон масаласи (Н.Фозилов, Л.Маҳмудов ва А.Обиджон ижоди мисолида): Филология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) дисс. ishini o’qib, o’rganish.	Nazariy adabiyotlarni o‘zlashtirish	2
6.	Баракаев Р. Абдулла Авлоний ва ўзбек болалар адабиёти. Asarni o’rganish	Kutubxonada shug‘ullanish	2
7.	Бахтин М. Романда замон ва хронотоп шакллари. Asarni o’rganib, tahlil qilish.	Nazariy adabiyotlarni o‘zlashtirish	2
8.	Болалар адабиёти ва замонавийлик. Asar ustida ishlash.		2
9.	Жўрақулов У. Ҳудудсиз жилва. Asar tahlilini amalga oshirish.		2
10.	Иброхимова З. Қувноқликка яширинган изтироблар. Adabiyotni o’qish.		2
11.	Карим Баҳодир. Руҳият алифбоси. Asarni ilmiy o’rganish.		2
12.	Норматов У. Нафосат гурунглари. Asarning bolalar yozuvchilariga oid qismini o’rganish.		2
13.	Расулов А. Ғаройиб салтанат. Asarni tahlil qilish.		2
14.	Эшонкул Ж. Миф ва бадиий тафаккур. Asarni ilmiy o’rganish.		2
15.	Қаҳрамонов Қ. Болаликка ошуфта кўнгил. Asarni tahlil qilish.		2
	Jami		**30**

6. O‘QUV ADABIYOTLARI VA AXBOROT MANBALARI

Asosiy adabiyotlar

1. Boltaboev H., Mahmudov M. Adabiy-estetik tafakkur tarixi. –T. “Mumtoz so’z”, 2013
2. Валихўжаев Б. Ўзбек адабиётшунослиги тарихи. – Т.: “Ўзбекистон”, 1993.
3. Quronov D., Rahmonov B. G‘arb adabiy-tanqidiy tafakkuri tarixi ocherklari. – T: “Fan”, 2008.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

1. Karimov B. “Jadidlar” turkumida “Abdulla Qodiriy”. Monografiya. Toshkent. “Yoshlar nashriyot uyi”. 2022 yil, 156 b.
2. To‘laboyev O. “Jadidlar” turkumida “Abdulla Avloniy”. Monografiya. Toshkent. “Yoshlar nashriyot uyi” .2022 yil, 180 b.
3. Usmonov O. “Jadidlar” turkumida “G‘ulom Zafariy” Monografiya. Toshkent. “Yoshlar nashriyot uyi”. 2022 yil, 156 b.
4. Abduylla Sher. Estetika. –T. “O’zbekiston”, 2014.
5. Arastu. Poetika. Axloqi kabir. –T., Yangi asr avlodi. 2004.
6. Атоуллох Ҳусайний. Бадойиъу-с-санойиъ.-Т., Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти. 1981
7. Boboev T. Adabiyotshunoslik asoslari.-T., O‘zbekiston. 2000. .
8. Is’hoqov Yo. So‘z san'ati so‘zligi. - T.: «Zarqalam», 2006.
9. Karimov B. Abdulla Qodiriy va germenevtik tafakkur. –T. “Akademnashr”. 2014.
10. Normatov U. Ijod sehri. Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston milliy kutubxonasi nashriyoti. 2007.
11. Rasulov A. Tanqid, talqin, baholash. «Fan», 2006.
12. Sharafiddinov O. Ijodni anglash baxti.-T, Sharq. 2004.
13. Sharq mumtoz poetikasi (H.Boltaboev talqinida). -T. “O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi” dalvat ilmiy nashriyoti. 2008.
14. Sultonov I. Adabiyot nazariyasi -T., O’qituvchi. 2005.
15. “O‘zbek adabiy tanqidi” Antologiya. -T., “Turon-Iqbol”. 2011.
16. Hojiahmedov. A. Mumtoz badiiyat malohati. -T., Sharq.1999
17. Хализов В.Ю. Теория литературы. Учебник. -М.: «Русская школа», 1999

Elektron manbalar:

1. www.ziyo-net.uz
2. http// www.literature.ru